

23.11.2023

Selvityspyyntö valtioneuvoston oikeuskanslerille

kirjaamo.okv@gov.fi

Valtioneuvoston oikeuskansleri valvoo, että valtioneuvoston ja tasavallan presidentin sekä tuomioistuinten ja muiden viranomaisten toiminta noudattaa lakia (laki valtioneuvoston oikeuskanslerista 193/2000 vp, perustuslaki 1999/731 vp, 108 §). Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

Sosiaali- ja terveysministeriö on valmistellut työttömyysturvaa (STM048:00/2023), yleistä asumistukea (STM056:00/2023), toimeentulotukea (STM061:00/2023) ja eräiden etuuksien indeksitarkistuksia (STM049:00/2023) koskevat lakiehdotukset, jotka liittyvät valtion vuoden 2024 talousarvioesitykseen. Esitetyt muutokset ovat merkittäviä vammaisten ihmisten perus- ja ihmisoikeuksien, erityisesti taloudellisten, sivistyksellisten ja sosiaalisten oikeuksien (TSS-oikeudet) kannalta, minkä takia Invalidiliitto ry lausui kaikista mainituista lakiesitysluonnoksista. Invalidiliitto ei kuitenkaan saanut lausuntopyyntöjä koskien edellä mainittuja lakiesitysluonnoksia.

Invalidiliitto ry kiinnitti edellä mainituissa lausunnoissaan (<https://www.invalidiliitto.fi/ajankohtaista/vammaisvaikutusten-arviointi-unohtui-sosiaaliturva-leikatessa>) huomiota sisältöyksityiskohtien lisäksi erityisesti vaikutusarvioiden puutteellisuuteen sekä kohtuuttoman lyhyisiin kuulemisaikeisiin. Sen lisäksi Invalidiliitto on tuonut lausunnoissaan esiin, että Suomessa vuonna 2016 ratifioitu YK:n vammaisyleissopimus on jätetty huomiotta, kun lausuntopyyntöjä ei ole lähetetty vammaisjärjestöille. YK:n vammaisyleissopimus on lailla saatettu osaksi oikeusjärjestelmäämme.

YK:n vammaisyleissopimuksen artiklan 4.3 (Yleiset velvoitteet) mukaan ”laadittaessa ja toimeenpantaessa lainsäädäntöä ja politiikkoja, joilla tätä yleissopimusta pannaan täytäntöön, sekä muissa vammaisia henkilöitä koskevissa päätöksentekoprosesseissa sopimuspuolten tulee neuvotella tiiviisti vammaisten henkilöiden kanssa ja aktiivisesti osallistaa heidät, mukaan lukien vammaiset lapset, heitä edustavien järjestöjen kautta.”

Invalidiliitto ry:n näkemyksen mukaan YK:n vammaisyleissopimuksen veloitetta vammaisten henkilöiden aktiivisesta osallistamisesta vammaisia henkilöitä koskevissa päätöksentekoprosesseissa heitä edustavien järjestöjen kautta, ei sosiaali- ja terveysministeriön edellä mainituissa lainsäädäntöhankkeissa ole noudatettu.

23.11.2023

YK:n vammaisyleissopimuksen noudattamisen lisäksi Invalidiliitto pitää tärkeänä, että vammaisia ihmisiä koskevissa lainsäädäntöhankkeissa tehtäisiin vammaisvaikutusten arviointi (VAVA), joka konkretisoisi perus- ja ihmisoikeusvaikutuksia. Invalidiliitto korostaa, että vammaisvaikutusten arviointi on parasta vammaisten ihmisten ennakkollista oikeussuojaa ja liittyy vahvasti vammaisten ihmisten ja vammaisjärjestöjen osallistamisteemaan.

Invalidiliitto ry pyytää oikeuskansleria arvioimaan, onko sosiaali- ja terveysministeriön säädösvalmistelussa noudatettu perus- ja ihmisoikeussopimuksia ja erityisesti, onko YK:n vammaisyleissopimuksen 4.3 artiklaa noudatettu näissä neljässä lainsäädäntöhankkeessa: STM048:00/2023, STM056:00/2023, STM061:00/2023 ja STM049:00/2023. Tiedustelimme aiemmin Lainsäädännön arviointineuvoston kantaa tähän kysymykseen, mutta toimittelemme vastauksessaan totesi oikeudellisen kysymyksen arvioinnin kuuluvan valtioneuvoston oikeuskanslerin toimivaltaan.

Invalidiliitto ry

Janne Juvakka
toimitusjohtaja

Laura Andersson
yhteiskuntasuhdejohtaja

Lisätietoja: juristi Henrik Gustafsson henrik.gustafsson@invalidiliitto.fi, +358447650693